

Refusal of Treatment

“เมื่อผู้ป่วยปฏิเสธการรักษา”

แพทย์หญิงบุญรัตน์ วราชิต

กลุ่มงานกุมารเวชกรรม

โรงพยาบาลหาดใหญ่

Refusal of Treatment “เมื่อผู้ป่วยปฏิเสธการรักษา”

Overview of Topic

ในชีวิตแพทย์ทุกคนต้องมีโอกาสเจอปัญหาผู้ป่วยปฏิเสธการรักษา ทั้ง ๆ ที่ถ้าไม่รักษาผู้ป่วยอาจเสียชีวิตได้ ที่พบบ่อยเช่น ผู้ป่วยเบาหวานที่มีการติดเชื้อที่ขา ลูกกลมจนเกิดการติดเชื้อในกระแสเลือด เมื่อแพทย์แนะนำว่าต้องทำการตัดขาเพื่อรักษาชีวิต Safe life แต่ไม่สามารถ Safe limb ผู้ป่วยไม่สามารถยอมรับสภาพที่เป็นคนขาดนิ้วได้ ก็จะขอให้แพทย์รักษาด้วยยาอย่างเดียวจนลงท้าย Sepsis หรือที่ร้ายกว่านั้นคือ ขอดกลับไปรักษาหมอบ้าน

หมอบางคนคิดว่าช่วยไม่ได้ก็คนไข้เลือกเองนี่ หมอแนะนำแล้ว ก็ไหนว่าเราต้องเคารพสิทธิผู้ป่วยในการเลือกการรักษา เพราะผู้ป่วยมี Autonomy ถ้าเช่นนั้นเราจะทำอย่างไรให้มีความสมดุลระหว่าง Autonomy, Beneficence, Harm และ Capacity

Expected Learning Outcome

เมื่อศึกษา Study Guide และได้เรียนในชั้นเรียนแล้วนักศึกษาแพทย์จะสามารถ

1. เข้าใจหลักการพื้นฐานของจริยธรรมทางการแพทย์ ได้แก่ หลักการของ Autonomy, Beneficence, Non-maleficence และ Social Justice
2. เข้าใจเรื่องสิทธิผู้ป่วย รวมทั้งสิทธิผู้ป่วยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสิทธิผู้ป่วยในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ
3. มีทักษะในการประเมิน Capacity ของผู้ป่วย
4. ระบุแนวปฏิบัติที่เหมาะสมหากต้องดูแลผู้ป่วยที่ปฏิเสธการรักษา

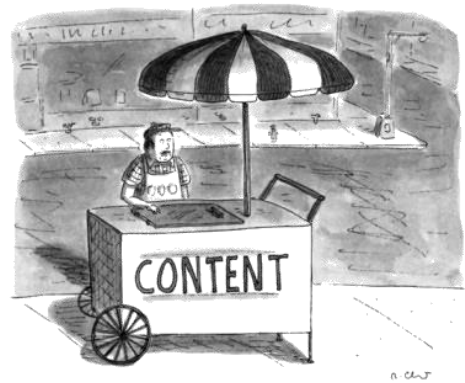
Content

1. Definition and Meaning of:

- Autonomy
- Beneficence
- Non-maleficence
- Social Justice
- Capacity

2. Bioethical aspects of treatment refusal

3. Legal aspects of treatment refusal

ทบทวนความรู้เดิม ลองคิดและตอบดู

1. สมชาย อายุ 30 ปี ติดเชื้อ HIV กินยาต้านไวรัสมา 5 ปี ผลการรักษาดีมาก ตอนนี้อยู่ไม่มีอาการ ผล CD4 850 cells, VL < 20 copies/ml ต้องการแต่งงานกับสมหญิง ซึ่งคบกันมาหนึ่งปี แต่สมหญิงไม่รู้ว่าสมชายมีโรคประจำตัว

คำถาม

1.1 สมชายแต่งงานกับสมหญิงได้หรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

1.2 สมชายอยากมีบุตรสืบสกุลเพราะตัวเองเป็นลูกคนเดียว ในกรณีนี้อธิบายด้วยหลักการ Autonomy อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. สมศักดิ์อายุ 60 ปี ขับรถชนกับรถบรรทุก แพทย์ตรวจพบว่า C-spine injury, hemothorax และ rupture spleen คุณสมศักดิ์ภรรยา แจ้งแพทย์ว่าขอให้ช่วยเหลือเต็มที่ เพราะลูกทั้งสองคนทำงานอยู่ที่อื่น ถ้าขาดสามีไปคงไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้

คำถาม

2.1 การที่ท่านได้ทำการผ่าตัดจนสมศักดิ์รอดชีวิต เป็นการทำตามหลัก

จริยธรรมอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

2.2 สมศักดิ์ทราบว่าตัวเองพิการไม่สามารถขยับแขนขา ไม่สามารถมีชีวิตตามปกติได้ จึงต่อว่าท่านว่าควรปล่อยให้ผู้ป่วยเสียชีวิตตั้งแต่แรกจะดีกว่า

ขอให้ท่านอธิบายความต้องการของสมศักดิ์ตามสิทธิในการเลือกของผู้ป่วย "Patient's choice"

.....
.....
.....
.....
.....

2.3 ท่านมีความจำเป็นต้องทำ Tracheostomy แต่สมศักดิ์ไม่ยินยอมและบอกภรรยาว่า ขอตายดีกว่าต้องกลับบ้านไปโดยขยับเขยื้อนไม่ได้ต้องเป็นภาระต่อภรรยา และจะขอเสียชีวิตที่บ้าน ห้ามไม่ให้พากลับมาโรงพยาบาลอีก

ขอให้ท่านอธิบายสิทธิที่จะปฏิเสธการรักษาตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

.....
.....
.....
.....

3. สมหวัง อายุ 50 ปี มีอาการเจ็บหน้าอกเป็น ๆ หาย ๆ ให้การวินิจฉัย Unstable angina ถูกส่งตัวมารับการรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์และเข้าคิวรอใส่สายสวนหัวใจอยู่ วันหนึ่งผู้ป่วยมีอาการทรุดลงต้อง Admit ถ้าท่านเป็นอายุรแพทย์ ซึ่งสามารถใส่สายสวนหัวใจได้เพียงคนเดียวของโรงพยาบาล และสามารถให้การรักษาได้ แต่ท่านมีผู้ป่วยที่จำเป็นต้องรอคิวจำนวนมาก ท่านจะทำอย่างไร

ขอให้ท่านอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักการของ

Beneficence.....

.....

.....

Non-Maleficence.....

.....

.....

Social Justice.....

.....

.....

4. ท่านใช้หลักการอะไรในการประเมิน Capacity ของผู้ป่วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

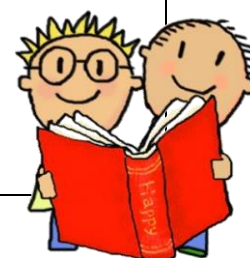
.....

.....

Time Frame

ลำดับที่	กิจกรรม	ระยะเวลา
1	แจก Study Guide เพื่อให้ทบทวนเนื้อหา และตอบคำถามใน Study Guide	1 อาทิตย์ก่อนเวลาเรียน
2	ในชั้นเรียน 2.1 แบ่งกลุ่มนักศึกษาเป็น 2 กลุ่ม เพื่อศึกษาผู้ป่วย 2.2 วิเคราะห์ประเด็นปัญหา และอภิปรายร่วมกัน 2.3 อาจารย์สรุปประเด็น	2 ชั่วโมง

Learning Strategies

Case based discussion ใช้กรณีศึกษาอุ้งสมปองที่ปฏิเสธการรักษามะเร็งลำไส้ใหญ่

กรณีศึกษาอุ้งสมปอง

อุ้งสมปอง อายุ 65 ปี มีปัญหาเรื่องท้องผูก ท้องเสีย ถ่ายเป็นเลือด และได้รับการตรวจ โดยการส่องกล้องทางทวารหนักพบก้อนที่ส่วนปลายของ Descending colon แพทย์ได้ทำ Biopsy เอาชิ้นเนื้อไปตรวจ และนัดส่องสปีดาคีให้มาฟังผลชิ้นเนื้อ อุ้งสมปองมาฟังผลพร้อมภรรยา โดยนั่งรอตรวจตั้งแต่เช้าจนเย็นก็ยังไม่ได้พบแพทย์ พบแต่แพทย์เพิ่มพูนทักษะที่ OPD นอกเวลา และได้นัดมาใหม่เพื่อพบแพทย์เจ้าของคนไข้วันรุ่งขึ้น เมื่อพบแพทย์ตอนเช้า บ้าสมาใจกระซิบกับแพทย์ว่า “หมอ อุ้งเป็นมะเร็งรีเปลา ถ้าใช่ หมออย่าเพิ่งบอกอุ้งนะ” แพทย์แจ้งผลชิ้นเนื้อว่าเป็นมะเร็งลำไส้ใหญ่ ระยะที่สาม และบอกผู้ป่วยถึงแผนการรักษาทั้งการผ่าตัดและการให้ยาเคมีบำบัด หลังจากทราบผล อุ้งสมปองรู้สึกตกใจมาก และกลัวการรักษาด้วยวิธีที่แพทย์แจ้ง จึงตัดสินใจปฏิเสธการรักษาด้วยวิธีการแพทย์แผนปัจจุบัน

อุ้งสอบถามแพทย์เกี่ยวกับวิธีการรักษาอื่น ๆ เช่น สมุนไพร แต่แพทย์ไม่มีข้อมูลเรื่องนี้ จึงไม่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมใด ๆ หลังจบการสนทนา แพทย์นัดอุ้งสมปองมาติดตามอาการอีก 2 สัปดาห์ แต่อุ้งไม่ได้มาตามนัดอีกเลย

Learning Resources

1. ชัยรัตน์ ฉายากุล, กวีวัฒน์ วีรกุล, รุ่งนิรันดร์ ประดิษฐ์สุวรรณ, วิเชียร ทองแดง. จริยธรรมทางการแพทย์. โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555. หน้า 109-119, 121-131.
2. แพทยสภา. คู่มือการเรียนการสอน “เวชจริยศาสตร์”. โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2558. หน้า 91-100.

Assessment Information

Staff contacts

- อาจารย์แพทย์หญิงบุญรัตน์ วราชิต
 กลุ่มงานกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลหาดใหญ่
 โทรศัพท์ 074-233161, 081-8985523
 E-mail: boonyara@hotmail.com

- อาจารย์แพทย์หญิงประภา รัตน์ไชย
 กลุ่มงานวิสัญญีวิทยา
 โทรศัพท์ 074-263380, 0897377588
 E-mail: rprapa01@hotmail.com

ความเห็นส่วนตัวของอาจารย์ (Personal comments)

ประเด็นการดูแลผู้ป่วยที่ปฏิเสธการรักษาเป็นเรื่องที่ยากมาก โดยเฉพาะแพทย์จบใหม่ สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับพวกเราคือต้องรับฟังผู้ป่วยและญาติ เอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจและเห็นใจความทุกข์ของเขา หามุมสงบที่จะนั่งคุยกัน อย่าไปยืนคุยข้างเตียงผู้ป่วย เพราะจะเกิดการปะทะกันและจะมีการใช้อารมณ์ด้วยกันทั้งสองฝ่ายเพราะไม่รับฟังกัน ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วย

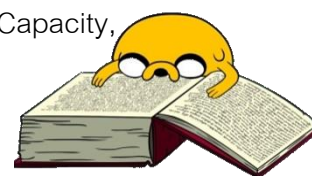
นักศึกษาแพทย์ควรเริ่มด้วยการฝึกในห้องเรียนก่อนและสังเกตว่าอาจารย์คนไหนที่เวลาพูดกับคนไข้แล้ว คนไข้ให้ความเชื่อถือ ลองฝึกทำตามดู บางครั้งไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน 100%

สำคัญที่กระบวนการคิดและเหตุผล

Glossary

Autonomy, Beneficence, Non-maleficence, Social Justice, Capacity,
Refusal of treatment

พระราชดำรัส
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก

" ท่านควรยกย่องคณะที่ให้การศึกษาท่าน
 ท่านควรมีความภูมิใจในคณะของท่าน
 และท่านไม่ควรเรียนวิชาขึ้นใจและใช้เป็นเครื่องมือหากินเท่านั้น
 ควรเก็บคำสอน ใส่ใจและประพฤติตาม
 ผู้ที่จะบำบัดทุกข์ต้องเป็นตัวอย่างความประพฤติ
 ซึ่งจะนำมาแห่งสุขภาพ
 แพทย์ที่ไม่ประพฤติตามวิธีที่ตัวสอนคนไข้แล้ว
 จะหาความไว้วางใจจากคนไข้ได้อย่างไร "